

درآمدها و مخارج دولت در ایران

نویسندگان:

مهرداد صابر اردکانی

کلیه‌شناس ارشد حقوق عمومی، پژوهشگر دکتری حقوق خصوصی

حید احمدی

پژوهشگر دکتری حقوق عمومی

مرتضی رنجبر

دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، تهران، ایران

انتشارات مینوفر

Minufar.ir

تخصصی - دانشگاهی

مشهد مقدس - ۱۳۹۶

سرشناسه	: صابر اردکانی، مهرداد، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: درآمدها و مخارج دولت در ایران/نویسندگان مهرداد صابر اردکانی، مجید احمدی، مرتضی رنجبر.
مشخصات نشر	: مشهد: مینوفر، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۲ ص.
فروست	: علوم انسانی: ۳۱۱۱.
شابک	: ۲۰۰۰۰۰ ریال-978-600-474-069-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
پادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: ایران -- هزینه‌ها و اعتبارات
موضوع	: مالیه عمومی -- ایران
موضوع	: Finance, Public -- Iran
موضوع	: خزانه و خزانه داری -- ایران -- تاریخ
موضوع	: Revenue -- Iran -- History
موضوع	: مالیات -- ایران
موضوع	: Taxation -- Iran
موضوع	: بودجه -- ایران
موضوع	: Budget -- Iran
موضوع	: Iran -- Appropriations and expenditures
شناسه اثر	: احمدی، مجید، ۱۳۵۲ شهرپور -
شناسه افزود	: رنجبر، مرتضی، ۱۳۶۲ تبر -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۴۵۲ص/۱۳۱۸۸۱
رده بندی دیویی	: ۵۵/۱۳۱۸۸۱
شماره کتابشناسی	: ۴۸۱۱۸۲۶

عنوان کتاب: درآمدها و مخارج دولت در ایران

مؤلفان: مهرداد صابر اردکانی، مجید احمدی و مرتضی رنجبر

صفحه‌آرا: مرتضی رنجبر

یراستار: مرتضی رنجبر

طرح جلد: مرتضی رنجبر

وبت چاپ: اول ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

اشر: مینوفر

نیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۳	مقدمه
۱۵	فصل اول: مبانی
۱۵	مبحث اول: تعاریف، وظایف و نظریات
۱۵	گفتار اول: تعاریف مالیّه عمومی
۱۶	گفتار دوم: وظایف مالیّه عمومی
۱۶	گفتار اول: وظیفه تخصیص
۱۶	بند دوم: وظیفه توزیع
۱۶	بند سوم: وظیفه تثبیت
۱۷	گفتار سوم: نظام مالیّه
۱۸	مبحث دوم: حدود دخالت دولت در مالیّه عمومی
۱۸	گفتار اول: ضرورت دخالت دولت
۱۹	گفتار دوم: حدود وظایف دولت
۲۰	مبحث سوم: مالیّه عمومی و اسلام
۲۰	گفتار اول: کلیات بحث
۲۰	گفتار دوم: منابع مالیّه عمومی در اسلام
۲۰	بند اول: زکات
۲۱	بند دوم: خمس
۲۱	بند سوم: انفال
۲۱	بند چهارم: فیه
۲۲	بند پنجم: خراج
۲۲	بند ششم: جزیه
۲۲	بند هفتم: سایر درآمدهای مالی
۲۳	مبحث چهارم: منابع مالیّه عمومی در ایران
۲۳	گفتار اول: قانون
۲۳	بند اول: قانون اساسی

۲۴	بند دوم: قوانین عادی
۲۵	بند سوم: آیین نامه‌های دولتی
۲۵	بند چهارم: معاهدات بین‌المللی
۲۶	گفتار دوم: رویه قضایی
۲۷	گفتار سوم: سایر منابع

۲۹	فصل دوم: مخارج دولت در ایران
۲۹	مبحث اول: مخارج دولتی، اهمیت و دسته‌بندی آن
۲۹	گفتار اول: مخارج دولتی
۳۰	گفتار دوم: اهمیت مخارج عمومی
۳۱	گفتار سوم: تقسیم‌بندی مخارج عمومی در ایران
۳۱	بند یک: تقسیم‌بندی بر اساس وظائف دولت
۳۱	بند دوم: تقسیم‌بندی بر اساس هزینه‌های عمومی اجباری و اختیاری
۳۲	بند سوم: تقسیم‌بندی اداره
۳۳	بند چهارم: هزینه‌های جاری و فوق‌العاده
۳۳	بند پنجم: هزینه‌های انتقالی و غیرانتقالی
۳۴	بند ششم: مخارج عمومی اداری و مخارج اقتصادی
۳۶	بند هفتم: طبقه‌بندی هزینه‌ها در بودجه ایران
۳۸	مبحث دوم: بحث انتقادی در خصوص مخارج دولتی در ایران
۳۸	گفتار اول: رشد بی‌رویه مخارج دولتی در ایران
۳۸	بند اول: از سال ۱۲۹۹ تا ۱۳۱۹
۳۸	بند دوم: از سال ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۷
۳۹	بند سوم: از سال ۱۳۳۸ تا ۱۳۴۹
۳۹	بند چهارم: از سال ۱۳۵۰ تا ۱۳۶۰
۳۹	بند پنجم: از سال ۱۳۶۱ تا ۱۳۶۸ (دوره جنگ)
۴۰	بند ششم: از سال ۱۳۶۹ تا ۱۳۹۲ (معاصر)
۴۱	گفتار دوم: نظر صاحب‌نظران در خصوص مخارج دولتی در ایران
۴۱	بند اول: طباطبایی و نعمت الهی
۴۱	بند دوم: یونس هلاکویی

۴۲	بند سوم: روزنامه دنیای اقتصاد
۴۲	بند چهارم: داوود دانش جعفری

۴۵	فصل سوم: درآمدهای دولتی
۴۵	مبحث اول: تعریف و انواع درآمدهای دولتی
۴۵	گفتار اول: تعریف درآمدهای دولتی
۴۶	گفتار دوم: انواع درآمدهای دولتی در ایران
۴۶	بند اول: درآمدهای خالص، انحصارات و خدمات دولتی
۴۶	بند دوم: درآمدهای استقراری
۴۸	بند سوم: درآمدهای پولی
۴۸	بند چهارم: درآمدهای مالیاتی
۴۹	مبحث دوم: معضرت عمده درآمدهای کشور
۴۹	گفتار اول: معضل ترکیب درآمدی در بودجه ایران
۵۱	گفتار دوم: معضل توزیع درآمدی

۵۵	فصل چهارم: درآمدهای مالیاتی
۵۵	مبحث اول: تعریف، ماهیت، اصول و انواع مالیات
۵۵	گفتار اول: تعریف و ماهیت مالیات
۵۵	بند اول: تعریف مالیات
۵۶	بند دوم: ماهیت مالیات
۵۷	گفتار دوم: اصول و انواع مالیات
۵۷	بند اول: اصول مالیات
۵۹	بند دوم: انواع مالیات
۶۱	مبحث دوم: مبنا و معیار برای سیستم مالیاتی کشور
۶۱	گفتار اول: مبنای اخذ مالیات
۶۱	بند اول: تعیین مبنای اخذ مالیات
۶۱	بند دوم: تعیین مؤدی نهایی مالیات
۶۲	گفتار دوم: معیار مناسب برای سیستم مالیاتی در ایران
۶۴	مبحث سوم: منابع اخذ مالیات در ایران

۶۵	گفتار اول: مالیات بر دارایی
۶۵	بند اول: مالیات بر ارث
۶۶	بند دوم: مالیات حق تمبیر
۶۶	گفتار دوم: مالیات بر درآمد
۶۶	بند اول: مالیات بر درآمد املاک
۶۷	بند دوم: مالیات بر درآمد کشاورزی
۶۷	بند سوم: مالیات بر درآمد حقوق
۶۷	بند چهارم: مالیات بر درآمد مشاغل
۶۸	بند پنجم: مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی
۶۸	بند ششم: مالیات بر درآمدهای اتفاقی
۶۹	مبحث چهارم: تشخیص، وصول و دادرسی مالیات در ایران
۶۹	گفتار اول: تشخیص مالیات
۶۹	بند اول: خوداظهاری
۷۰	بند دوم: ارزیابی به‌وسیلۀ ادارۀ امور مالیاتی
۷۰	گفتار دوم: وصول مالیات
۷۱	بند اول: وصول ارادی
۷۱	بند دوم: وصول شهری
۷۲	گفتار سوم: دادرسی مالیاتی
۷۲	بند اول: اداره امور مالیاتی
۷۳	بند دوم: هیئت حل اختلاف
۷۳	بند سوم: شورای عالی مالیاتی
۷۳	بند چهارم: هیئت موضوع ماده ۲۵۱ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم
۷۴	بند پنجم: دیوان عدالت اداری

۷۵	فصل پنجم: بودجه، نقطه تلفیق درآمدها و هزینه‌های دولت
۷۵	مبحث اول: تعاریف و اصول بودجه
۷۵	گفتار اول: تعریف بودجه
۷۷	گفتار دوم: اصول بودجه
۷۹	مبحث دوم: مراحل بودجه

۷۹	گفتار اول: تهیه و پیشنهاد بودجه
۷۹	گفتار دوم: تصویب بودجه
۸۰	گفتار سوم: اجرای بودجه
۸۱	مبحث سوم: نظارت بر اجرای بودجه
۸۱	گفتار اول: نظارت اداری
۸۱	گفتار دوم: نظارت قضایی
۸۱	گفتار سوم: نظارت پارلمانی
۸۳	نتیجه گیری
۸۵	پیوست: قانون اساسی جمهوری کشور (مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ با اصلاحات بعدی)
۱۹۱	منابع

مقدمه

بحث درآمدها و مخارج عمومی در کشور معمولاً از مباحثی است که در پایان هر سال با تدوین لایحه و سپس تدوین قانون بودجه مطرح می‌شود. تدوین بودجه یکی از مظاهر دخالت مطلوب دولت در امور اقتصادی جامعه بوده که ضرورت این دخالت را همه صاحب‌نظر آنچه قدیم و چه جدید احساس کرده و به آن معتقدند و آن را برای رفاه عمومی ملی لازم می‌دانند. این دخالت دولت در امور اقتصادی که با تدوین بودجه حادث می‌شود، در جوامع کهن وجود داشته اگرچه شاید این بودجه کمتر خرج رفاه عمومی می‌شده است. در سده‌های اولیه اسلامی نیز با اخذ انواع مالیات‌های اسلام و عرفی این دخالت متبلور گردیده بود.

ترکیب بودجه در تمامی کشورها از جمله ایران متشکل از دو بخش است: درآمدها و هزینه‌ها (مخارج). درآمد دولت در ایران از منابع مختلفی چون درآمدهای خالصه و انحصارات، مالیات و استقراض و ... تأمین می‌شود و هزینه‌های دولتی نیز شامل هزینه‌های پرسنلی، اداری، سرمایه‌گذاری و ... است و هر کدام به دسته‌هایی تقسیم می‌شوند.

نقطه تلفیق هزینه‌ها و درآمدها، بودجه کشور است. یکی از منابع سرشار درآمدی در کشورهای پیشرفته مالیات است که متأسفانه در کشور ما به دلایل مختلف نتوانسته نقش عمده‌ای در بودجه‌ایفا نماید عمده بودجه ما مدیون به انحصارات از جمله نفت است که در واقع کالای سرمایه‌ای بوده و نه مصرفی.

بحث حذف یارانه‌ها و پرداخت نقدی آن تحول ... در نظام بودجه و درآمدی بوده. دولت نهم و دهم برخلاف سایر دولت‌های بعد و قبل از انقلاب شیوه جدیدی در مالیات و تنظیم و ارائه بودجه و شیوه هزینه کردن و ارائه خدمات مالی به شهروندان پیاده نمود این شیوه جدید با عکس‌العمل‌های متفاوتی روبرو شد، عده‌ای موافق و عده‌ای مخالف و عده‌ای مشروط بودند. دست‌اندرکاران دولت جدید (دولت یازدهم) با ... اقتصادی متفاوت به سرکار آمده و شیوه دولت نهم و دهم را قبول

نداشته و از طرفی بازگشت به شیوه‌های قبلی نیز میسر نبوده علی‌هذا طی چند ماه اخیر که دولت جدید روی کار آمده صاحب‌نظران نظرات متفاوتی ابراز نموده‌اند.

دولت به مانند سایر اشخاص حقیقی و حقوقی دارای درآمدها و مخارجی بوده و یا به اصطلاح عامیانه دخل و خرجی دارد. در این کتاب سعی می‌شود به بررسی مخارج و درآمدهای دولت در ایران پرداخته شود. این کتاب می‌تواند این خلأ موجود را پرکرده با بیان نظریات محققین گامی در جهت اتخاذ رویکرد قانونی و روش صحیح در کشور برداشته که مورد استفاده دست‌اندرکاران قرار گیرد. این کتاب بخش‌های بودجه، مالیات و انواع و اقسام آن ساختار مالیاتی و بودجه‌ریزی و نظارت بر آنها، درآمدهای استقراضی و تولیدی و استخراجی دولت، هزینه‌های ملی، منطقه‌ای بین‌المللی، امداد دستگاه‌های زیرمجموعه دولت یا خارج از مجموعه تحلیل معیار هزینه بررسی می‌شود و در ادامه، نواقض و نقاط قوت موضوعات فوق‌الذکر را بیان و به تحلیل و مقدرات و رویه‌های موجود در سیستم دخل و خرج دولت پرداخته و در خاتمه، نتیجه‌گیری صورت می‌گیرد.